

SUKUKIRJA OMAKUSTANTEENA

Kirja "SE ON TELII, SANO SUNTELLI", jonka painatusta tässä esittelen, on pikemminkin sukuromaani, koska se ei sisällä sukukirjalle tyypillisiä esipolvi- ja suvun jäsenille on kyllä kirjan mukana jaettu erillinen suppea sukutaulu.

Kirjan nimihenkilö on elänyt vuosina 1817 - 1884 Vihdissä ja hän oli ammatiltaan seppä. Kirja sisältää, paitsi se- lostuksen hänen jälkeläisistään, myös kertomuksia, jopa vanhoja taruja suvun asuma-alueilta.

Varsinaisen sukukirjan julkaisemiseen en ole vielä uskaltanut. Vuosikautia olen kyllä juuriani tutkinut ja jokaista sukuhaaraa olen perännyt niin pitkälle ajassa taaksepäin, kuin vain siedettävien ponnisteluin olen päässyt. Esipolvi- tauluja on iso pino. Mutta ne ovat kaikki pysyneet konseptiasteella. Sillä minulla on tuntu, että joka ikinen taulu kaipaisi perusteellisen tarkistuksen, moni tarvitsisi lisätietoja, jotta se saisi eloa ympärilleen. Tunne, että taulujen tiedoissa on virheitä ja puutteita, tekee araksi. On harmillista, jos muut tutkijat pääsevät niistä aikanaan huomauttamaan. Se olisi noloa.

On toinenkin syy, ehkä edellistä painavampi. Jo kauan ennen kuin aloitin sukututkimuksen, olin ottanut nauhalle suvun vanhempien jäsenten ja kyläläisten muisteluksia. Halusin julkaista myös ne.

Sukutarinan alku on Vihdin Vihtijärvellä eläneessä hieman tarunomaisessa sepässä Erik Sundellissa (1817-1884). Kertomus liikkuu pääosin Nurmijärven, Vihdin, Lopen ja Hausjärven pitäjien alueilla. Näihin pitäjiin seppä Erikin jälkeläiset asettuivat. Ajallisesti ker- ronta käsittää viime vuosisadan lopun ja tämän vuosisadan alkupuolen.

Oman kirjani julkaisu perustui tieto- koneella tehtyyn esityöhön. Tietoni älköön hämmäntäkö koneettomia. Sillä jos

vain on painamisen arvoista aineistoa, on mahdollista, että joku sukulaispoika ja hänen tietokoneensa innostuvat asia- ta, ja niin sujuu tuo välttämätön tekni- nen puoli. Ehkä tarvittaessa löytyy myös hyvätyylinen sukulaistyttö, joka suorit- taa aineiston muodollisen ja kielellisen tarkistuksen, sillä pelkkään omaan, hy- vään taitoon ei pidä luottaa. Omia vir- heitä ei huomaa.

Eikö siis nykyisin voi ilman tietoko- netta painattaa enää mitään tekstiä, saattaa joku kysyä? - Voi kyllä! Aivan yhtä hyvin kuin ennen, kun oli vanha hyvä aika. Voit viedä kirjapainoon vaika- kapa nipun käsintöherrettyä tekstiä. Kyllä siitä kirja saadaan. Hintaa vain taitaa nousta niin korkeaksi, että oma- kustanneharrastus loppuu siihen. Kirjan teettäminen siisteistä kirjoituskoneen arkeiltakin voi tuottaa pulmia. - Ja raha se on joka jyllää.

Miksi ei tavallisen kirjoituskoneen jälki kelpaa kirjan sivun pohjaksi? Onhan niin, että nykyajan kirjapainot te- kevät kirjan sivut valokuvausmenetelmäl- lä, eikä vanhaan tapaan latomalla.

Yksi kirjoituskoneen rajoituksista on se, että sillä ei voi tuottaa eri kirja- sintyyppisiä eikä kokoja. Tosin uusimmissa koneissa on mahdollista vaihtaa kir- jasinkiekkoon niin, että ainakin muodol- linen mahdollisuus on saada sopiva kir- jasintyyppi.

Ilmeistä kuitenkin on, että kirjoit- tuskoneen paperille tuottama teksti on kirjan sivulle siirrettynä melkoisen ikävä sekä nähdä että lukea - sellainen kirja ei näytä kirjalta.

Kunnon tietokoneella voi tuottaa mo- nia kirjasintyyppisiä ja kokoja. Omassa kirjassani käytin Times Roman kirjasinta jonka koko on 11,5 pistettä. Se on ns. suhteutettua tekstiä, mikä tarkoittaa sitä, että kone ottaa huomioon kirjain- ten leveyden. Ovathan esim 'i' ja 'm'

aivan eritavalla tilaa vaativia.

Harkitsin pitkään, käytänpö kokoa 11,5 vai hieman suurempaa, eli 12 pisteen tekstiä. Jälkimmäinen olisi kuitenkin tuonut kirjaan kymmenisen sivua lisää, joten päädyin pienempään. Otsikoissa on huomattavasti suurempi kirjainkoko ja valokuvien alla pienempi ns. kursiviteksti.

Tietokoneen suuri etu ilmenee myös siinä, että ns. taitto on sen avulla helppo - ei tarvitse käyttää saksia ja liimaa.

Kirjan siisteys ja miellyttävyys perustuu ratkaisevasti originaalitekstin tulostusjälkeen - ts. sen printterin ominaisuuksiin, jolla tietokoneen muistissa oleva teksti ajetaan paperille.

Todella kunnollinen jälki saadaan vain laserkirjoittimilla. Sitä ei kuitenkaan tarvi hankkia. Viimeisen eli kirjapainoon vietävän originaalin printtauksen voi mainiosti suorittaa jonkun toisen koneella.

Jos Kirjaan tulee valokuvia, niiden paikat ja koot on sivuilla tarkasti määrättävä ja tekstit asetettava valmiiksi. Kuvat on varustettava hullunvarmalla paikoitusohjeella, sillä kirjan painaja ei ymmärrä kuvien sisältöä, hän ymmärtää vain sijoitusohjeet. Jos kirjaan tulee sukutauluja ja karttoja, ne yleensä sijoittuvat tekstiin samoin kuin valokuvat.

Entä mitä valokuvien mukaan liittäminen maksaa. Kun minä kävin kauppa tämän oman kirjani painatuksesta, mainitsin, että siihen tulee parikymmentä erillistä kuvasivua. Vastaus oli hieman ylimielinen: Ei vaikuta kokonaishintaan.

Kun omakustannetta haaveileva sukututkija on saanut tekstinsä painokuntoon, on edessä kirjapainon etsintä. Ja se maksaa rahaa. "Ja kauppa se on kun kannattaa", sanoo vanha sananparsi. Kannattaa todella pyytää tarjouksia useammasta paikasta - ja kannattaa jopa yrittää tinkiä.

Omakustannekirjan painosmäärät ovat yleensä pieniä. Hinta määräytyy monista eri seikoista, ja kirjapainon tarjous on jopa hieman mutkikas. Silti rohkenen ilmoittaa karkeasti pyöristetyn keskivertohinnan: Ensimmäinen kappale maksaa 20.000 markkaa, seuraavat 25 mk kappale. Pehmeät kannet ja liimasidonta olisi huomattavasti halvempi ratkaisu.

Mielenkiintoinen havainto hintapyyntökarusellista oli se, että pienet kirjapainot, tuollaiset puolinyrkkipajat, olivat hanakampia ottamaan tehtävän. Ne myös tekivät edullisemmat tarjoukset.

Kyselin: printtaatteko mieluummin suoraan tietokoneen levykkeeltä vai jäljennättekö paperilta. Isot painot yleensä vastasivat:

- Kyllä meillä on laitteett, että voidaan ajaa suoraan tietokoneen levykkel-tä, mutta siinä on se riski, että jos levykkeellä on joku virhe, niin voi tulla aika hankala pulma kesken prosessia - mieluummin siis paperilta.

Meitä oli kevättalvella koolla kymmenkunta serkkutason sukulaista, kun pohdimme sukukokousta ja kirjan painatusta. Päättelimme, että suku tullee tilaamaan sitä ehkä 200 kappaletta. Päätimme ottaa sitä 300 kpl; jääköön loppu varastoon - tuleville sukupolville! Samalla päätimme, että kirjan ulosluovutushinta määrätään sellaiseksi, että painatuskulut saadaan em. 200 kappaleen myynnistä. Jos niitä menee enemmän kaupaksi, tekijä saa niistä saadun tulon kulujensa korvaukseksi.

Laskelma piti melko hyvin paikkansa. Kaksisataa kirjaa meni. Kirjapainon lasku saatiin maksetuksi - niin että omilla ollaan! Satakunta kirjaa on jemmassa - tuleville sukupolville.